

Na závěr

V České republice zatím nebyly realizovány výzkumy, které by zkoumaly, zda má výuka strategie předvídání či jiné dílčí strategie vliv na čtenářskou gramotnost žáků. Zda žákům pomáhá lépe pochopit text. Proto vycházím zejména ze zahraničních materiálů, které na podobné výzkumy odkazují. Příklady rozvíjení strategie předvídání a využívání metody *čtení s předvídáním*, které mi laskavě poskytli učitelé z praxe, jsou nesmělým pokusem převést zahraniční zkušenosti do české školy. Výsledky tohoto pokusu jsou zatím nejisté, přesto se domnívám, že zkušenosti učitelů z praxe ukazují, jak můžeme postupovat.

Autorka je učitelka českého jazyka a lektorka KM.

Poznámky:

¹ Pojmy *čtenářská dovednost* a *čtenářská strategie* v odborné literatuře často splývají – nejsou dostatečně odlišovány. O vyjasnění vztahu mezi nimi se pokusili Afflerbach, Pearson a Paris (2008):

„Čtenářská strategie je vědomý a cílený pokus kontrolovat a modifikovat čtenářovo dekodování textu, porozumění jednotlivým slovům a celému textu; zatímco čtenářská dovednost je automatická činnost, která vede k tomu, že text dekodujeme a pochopíme rychle, efektivně a plynule, většinou bez povědomí o jednotlivých složkách této činnosti a bez nutnosti jejího řízení.“ (s. 368)

Slabý čtenář si potřebuje osvojit čtenářské dovednosti za pomoci strategií. Například při čtení příběhu může žák využít strategii předvídání – formulovat, jak se bude děj dále vyvíjet, a zdůvodnit, proč si to myslí, jaký pro to má důkaz. Důkaz hledá v textu, čerpá i ze své předchozí čtenářské zkušenosti nebo obecně ze života. Pokud ho později na určitém místě v textu automaticky napadne, jak se bude děj odvíjet, je evidentní, že je schopen předvídat čili zvládl dovednost předvídat.

² Termín L. Rosenblattové, která rozlišuje dva přístupy k četbě (v souvislosti se školou) – estetický/prožitkový a eferentní = odvádějící od toho, co je podstatné; pozitivněji, ale méně, přesně řečeno, by se to dalo vyjádřit jako „užitkový“ (většinou jde o pouhé vyhledávání informací na úkor estetického prožitku z textu); L. Rosenblattová o tom hovoří v souvislosti s výukou – škola často chce po dětech jen odpovědi na věcné otázky, tím diskredituje ostatní cíle četby včetně prožitku, odvádí děti od prožitkového cíle.

Literatura:

Afflerbach, P. – Pearson, P. D. – Paris, S. G.: Clarifying differences between reading skills and reading strategies. *The Reading Teacher*, 2008, č. 5, s. 364–373.

Block, C. C. – Rodgers, L. L. – Johnson, R. B.: *Comprehension process instruction: Creating reading success in grades K-3*. Guilford, New York 2004.

Čáp, J.: *Psychologie výchovy a vyučování*. Univerzita Karlova – Karolinum, Praha 1997.

Fisher, D. – Frey, N. – Lapp, D.: *In a reading state of mind. Brain research, teacher modeling and comprehension instruction*. International Reading Association, Newark 2008.

Jamison Rog, L.: *Early literacy instruction in kindergarten*. International Reading Association, Newark 2005.

Koštálová, H.: Učíme se navzájem. *Kritické listy*, 2006, č. 24, s. 32–36.

Koštálová, H. – Miková, Š. – Stang, J.: *Školní hodnocení žáků a studentů se zaměřením na slovní hodnocení*. Portál, Praha 2008.

McLaughlin, M. – Allen, M. B.: *Guided comprehension: A teaching model for grades 3-8*. International Reading Association, Newark 2002.

McNay, M. – Melville, K. W.: Children's skill in making predictions and their understanding of what predicting means: A developmental study. *Journal of Research in Science Teaching*, 1993, č. 6, s. 561–577.

Mowery, S.: *Reading and writing comprehension strategies*. Instructional Support Team Publications, Harrisburg 1995.

Oczkus, L. D.: *Reciprocal teaching at work*. International Reading Association, Newark 2005.

Palinscar, A. S. – Brown, A. L.: Interactive teaching to promote independent learning from text. *The Teaching Reader*, 1986, č. 8, s. 771–777.

Palinscar, A. S. – Klenk, L.: *Learning dialogues to promote text comprehension*. National Institute of Health and Human Development, Bethesda 1991.

Steelová, J. L. – Meredith, K. S. – Temple, Ch. – Walter, S.: *Čtení, psaní a diskuse ve všech předmětech. Příručka IV. Kritické myšlení*, Praha 2007.

Steelová, J. L. – Meredith, K. S. – Temple, Ch. – Walter, S.: *Další strategie k rozvíjení kritického myšlení. Příručka III. Kritické myšlení*, Praha 2007.

Šafránková, K.: Modelování. *Kritické listy*, 2009, č. 34, s. 64.

Vygotsky, L. S.: *Mind in society*. Harvard University Press, Cambridge 1978.

Wood, D. – Bruner, J. S. – Ross, G.: The role of tutoring in problem solving. *Journal of Psychology and Psychiatry*, 1976, č. 17.

Citovaná literatura:

Crummenerl, R.: *Pirátská nauka*. Thovt, Praha 2006.

Mannelová, B.: *Příběhy ledních medvědů*. Thovt, Praha 2008.

Poe, E. A.: *Jáma a kyvadlo a jiné povídky*. Odeon, Praha 1987.

Nepublikované texty a materiály od učitelů z praxe:

Henychová, E.: *Čtení s předvídáním*, 2009.

Hladíková, J.: *Implementace metody: Čtení s předvídáním*, 2009.

Jirmanová, P.: *Čtení s předvídáním*, 2009.

+ nahrávky domácí výuky Antonína Miškovského (narozen 2. června 2005) pořízené autorkou